

Diagnoza Zjawiska Przemocy w Rodzinie

Lipie 2013

Wykonawca:
Małopolskie Centrum Profilaktyki
ul. Wadowicka 12
30-415 Kraków
tel./fax 12*263-63-60

Wstęp	3
Uwagi	3
Część I: Ogólna charakterystyka gminy Lipie	4
Położenie i dane administracyjne	4
Najważniejsze dane demograficzne	4
Lokalny rynek pracy	5
Bezrobocie w gminie	5
Zatrudnienie	5
Lokalne zasoby gminy	6
Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	6
Zasoby w obszarze edukacji.....	6
Zasoby pozarządowe	6
Problemy społeczne gminy Lipie	7
Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	7
Problemy związane z bezpieczeństwem lokalnym	9
Działalność w zakresie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11
Działania profilaktyczne dla młodzieży	11
Część II: Problem przemocy w świadomości mieszkańców gminy	12
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym	12
Przemoc w rodzinie w opiniach dorosłych mieszkańców gminy.....	13
Przemoc wobec dzieci w opiniach dorosłych mieszkańców gminy	19
Przemoc w doświadczeniach młodzieży	21
Młodzież a cyberprzemoc	24
Podsumowanie	25
Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych	25

Wstęp

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań diagnostycznych, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z przemocą w środowisku osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży w gminie.

Szczególną wartością raportu jest fakt, że dane obiektywne pochodzące z gminnych statystyk (urzędu gminy, ośrodka pomocy społecznej, policji) uzupełnia subiektywna ocena problemów społecznych gminy dokonana przez jej mieszkańców. Opinie mieszkańców na temat problemów związanych z przemocą, zarówno domową, jak i szkolną, uzyskane zostały w drodze badań ankietowych przeprowadzonych w gminie wśród dwóch grup reprezentujących lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy gminy
- 2) dzieci i młodzież szkolna z terenu gminy

Tak szeroki zakres prowadzonych badań pozwoli na kompleksową ocenę zjawisk związanych ze stosowaniem przemocy i potencjalnych szkód nią powodowanych w badanej społeczności lokalnej.

Badania prowadzone były na terenie Gminy Lipie w 2013 roku. Przedstawione dane zebrane zostały w drodze badania ankietowego.

Uwagi

1. *Wszystkie dane dotyczące Gminy Lipie umieszczone zostały w raporcie dzięki uprzejmości Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, na podstawie przesłanej metryczki.*
2. *Dodatkowych informacji udzielamy telefonicznie: 12 263-63-60 mail: w godzinach pracy biura tj. pon-pt od 8⁰⁰ do 16⁰⁰ lub mailowo: biuro@mcp.org.pl.*

Część I: Ogólna charakterystyka gminy Lipie

Położenie i dane administracyjne

Gmina Lipie to gmina wiejska położona w województwie śląskim, w północnej części powiatu kłobuckiego. Siedziba gminy to Lipie. W skład gminy, której powierzchnia wynosi 9905 ha, wchodzi 19 sołectw: Albertów, Brzózki, Danków, Giętkowizna, Grabarze, Julianów, Kleśniska, Lipie, Lindów, Napoleon, Natolin, Parzymiechy, Rębelice Szlacheckie, Rozalin, Stanisławów, Szyszków, Wapiennik, Zbrojewsko i Zimnowoda. Gmina Lipie sąsiaduje z gminami: Działoszyn, Krzepice, Opatów, Pątnów, Popów i Rudniki.

Strona | 4

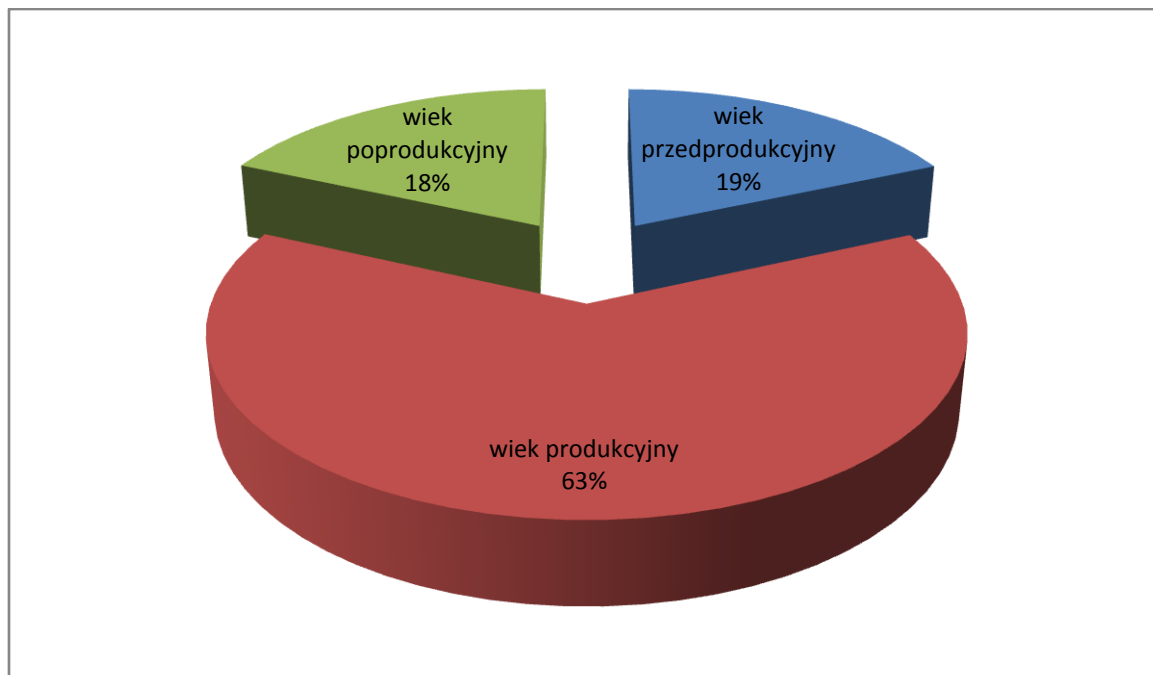
Najważniejsze dane demograficzne

Ludność gminy pod koniec 2012 roku wynosiła 6490 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2012.). Gmina charakteryzuje się niskim wskaźnikiem zaludnienia (66 osób/km²) w porównaniu do średniej krajowej, wynoszącej 123 osób/km².¹ Podobnie, jak w populacji ogólnopolskiej, w której daje się zaobserwować przewagę kobiet nad mężczyznami, w gminie na 100 mężczyzn przypadały 102 kobiety.

Interesująca z punktu widzenia potencjalnych problemów społecznych, wydaje się być analiza ludności pod kątem struktury wieku. W 2012 roku w gminie Lipie odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wynosił 18,3% i był wyższy niż w populacji ogólnopolskiej (17,8%); ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła natomiast 18,4% populacji ogólnej - i była niewiele wyższa od populacji ogólnopolskiej (18,3%). Największy udział miały osoby w wieku produkcyjnym, (mężczyźni: 15-64; kobiety 15-59), których odsetek wynosił 63,3% populacji mieszkańców gminy (63,9% w skali kraju).²

¹ Baza Demograficzna – Tablice predefiniowane – Wyniki badań bieżących; Stan i struktura ludności; Ludność według płci i miast

² www.stat.gov.pl

Wykres 1: Struktura demograficzna ludności w gminie Lipie (dane w procentach)

Źródło: Dane GUS 2012

Pod koniec 2012 roku w gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym, przypadło 58 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Lokalny rynek pracy

Bezrobocie w gminie

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Lipie na koniec 2012 roku wynosiła 245 osób. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych było 54,3% kobiet. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 6% i był niższy niż w powiecie, w którym wynosił 7,9% (GUS, stan na 31.12.2012.). Warto jednak pamiętać także o tzw. bezrobociu ukrytym, związanym z faktem, iż część niepracujących osób z terenu gminy nie jest rejestrowana w Urzędzie Pracy.

Zatrudnienie

Na terenie gminy na koniec 2012 roku miało siedzibę 403 podmioty gospodarcze (według rejestru REGON, stan na 31.12.2012), w tym w sektorze rolniczym – 20, przemysłowym - 76, budowlanym - 64.³

³ www.stat.gov.pl

Lokalne zasoby gminy

Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Potrzeby mieszkańców w zakresie zarówno podstawowej opieki medycznej zabezpieczają Gminny Ośrodek Zdrowia w Lipiu, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Parzymiechach i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Stanisławowie.

Wsparcie z zakresu pomocy społecznej świadczy funkcjonujący na terenie gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, udzielający osobom uprawnionym różnych form pomocy w zakresie przewidzianym ustawą.

Zasoby w obszarze edukacji

W gminie funkcjonują 3 przedszkola, 1 oddział przedszkolny, 4 szkoły podstawowe i 2 gimnazja (GUS, stan na 31.12.2012). Funkcje edukacyjne w gminie pełni również Gminna Biblioteka Publiczna w Lipiu wraz z dwoma filiami oraz Gminny Ośrodek Kultury.

Zasoby pozarządowe

W gminie funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych, które mogą stanowić lokalne partnerstwo dla działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, w tym problemów związanych z przemocą w gminie. Tworzenie aliansów w działaniach społecznych jest niezbędnym elementem ich efektywności, stąd warto uwzględnić potencjał tkwiący w nieformalnych systemach lokalnego wsparcia. Struktury pozarządowe działające na terenie gminy przedstawia Tabela 1.

Tabela 1: Struktury pozarządowe działające na terenie gminy

Klub Sportowy „Sokół” Parzymiechy
Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii Zimnowoda
Stowarzyszenie im. ks. Bonawentury Metlera
Stowarzyszenie Inicjatyw Lizwarta Rębielice Szlacheckie
Stowarzyszenie Inicjatyw Oświatowo-Kulturalnych w Lipiu
Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionym
TKKF „Zryw” Parzymiechy
Uczniowski Klub Sportowy Jagiełło w Lipiu
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Maratończyk"

Źródło: Bazy danych NGO.

Z zaprezentowanej powyżej listy co najmniej kilka organizacji pozarządowych, które w obszarze swojej działalności mają działanie na rzecz poprawy jakości życia różnych grup mieszkańców gminy, może stać się potencjalnym partnerem w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą w gminie.

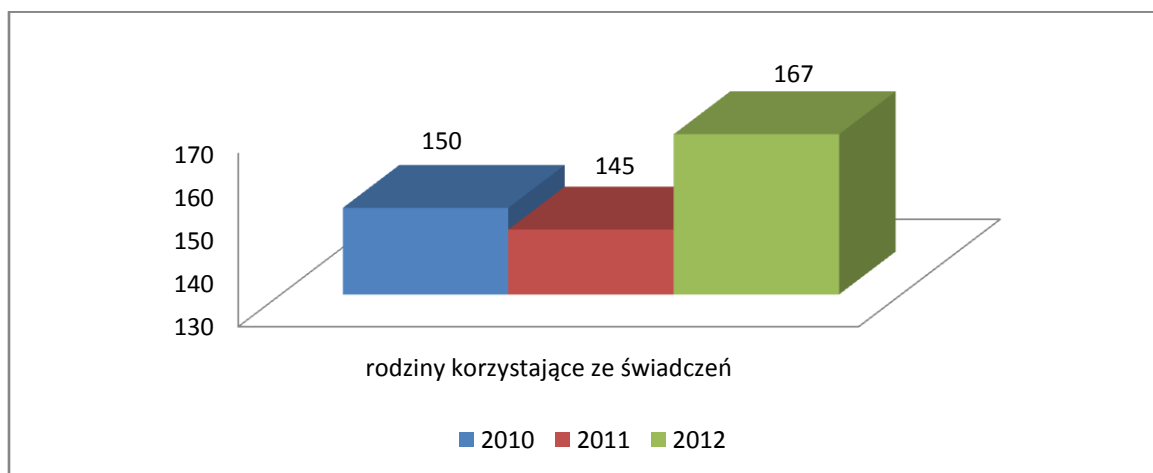
Na terenie gminy Lipie działają również: Koła Gospodyń Wiejskich, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz Ochotnicze Straże Pożarne.

Problemy społeczne gminy Lipie

Problemy w obszarze pomocy społecznej

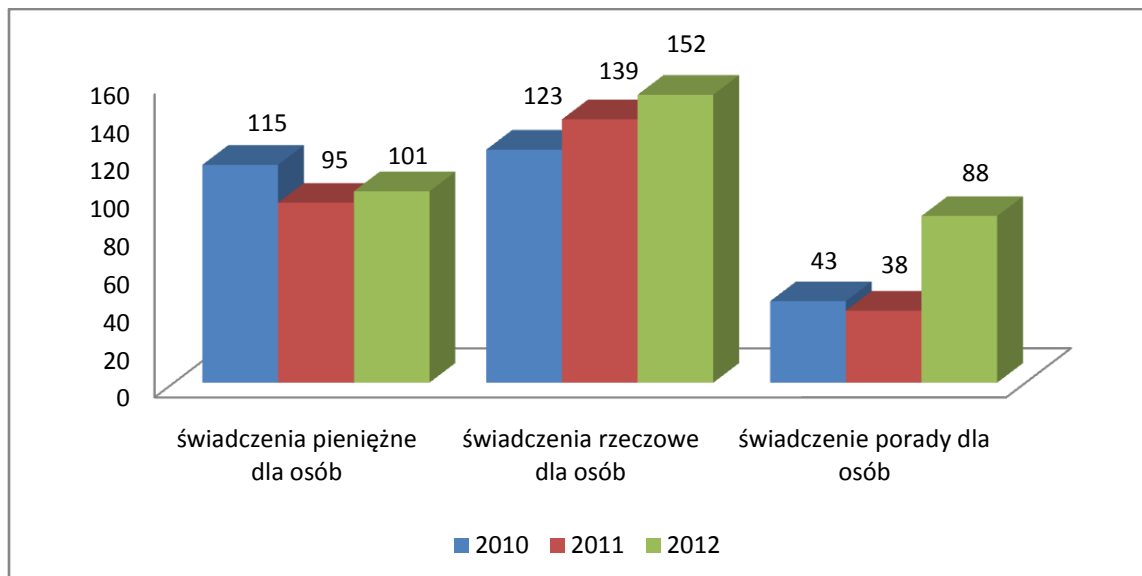
Od 2010 roku można zaobserwować niewielkie wahania liczby rodzin korzystających ze świadczeń w ramach pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (2010 – 150 rodziny, 2011 – 145, 2012 – 167).

Wykres 2: Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS w latach 2010 – 2012 (dane ilościowe)

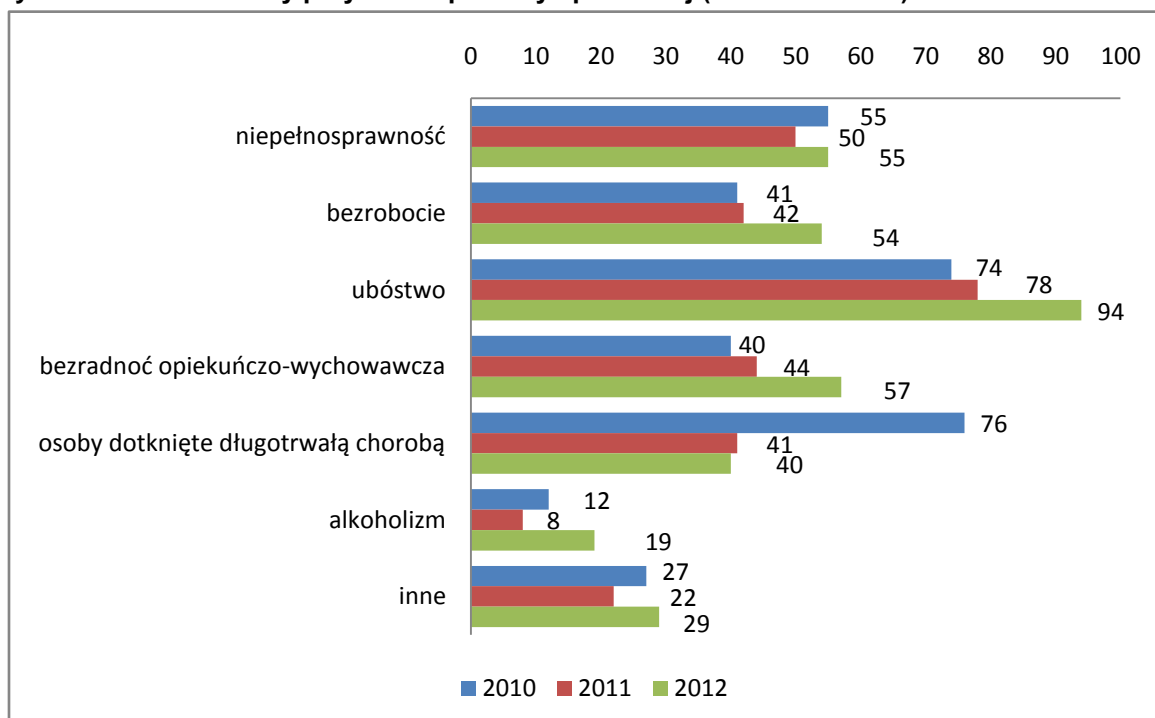
Źródło: dane otrzymane od GOPS

Wśród form udzielanego wsparcia dominują świadczenia rzeczowe i pieniężne. Poziom wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych utrzymywał się na przestrzeni ostatnich trzech lat na podobnym poziomie, wsparcie w postaci świadczeń rzeczowych natomiast stale wzrastało. W ubiegłym roku wzrosło także istotnie wsparcie w postaci świadczenia porady. Jest to praca, którą należy szczególnie cenić, bowiem świadczy o zrozumieniu istoty pracy socjalnej przez pracowników ośrodka i nie sprowadzaniu pomocy jedynie do wypłacania przewidzianych ustawą świadczeń.

Wykres 3: Formy pomocy z GOPS w latach 2010 – 2012 (dane ilościowe)

Źródło: dane otrzymane od GOPS

Analiza powodów, dla których na przestrzeni ostatnich trzech lat była udzielana pomoc osobom potrzebującym w gminie wskazuje, że najczęściej pretendują do udzielania pomocy społecznej problemy o charakterze materialnym, będące konsekwencją różnych trudnych wydarzeń życiowych. Strukturę udzielonej pomocy w zależności od powodu, dla którego pomoc została udzielona w trzech ostatnich latach, tj., 2010, 2011 i 2012, prezentuje poniższy wykres.

Wykres 4: Powody przyznania pomocy społecznej (dane ilościowe)

Źródło: dane otrzymane od GOPS

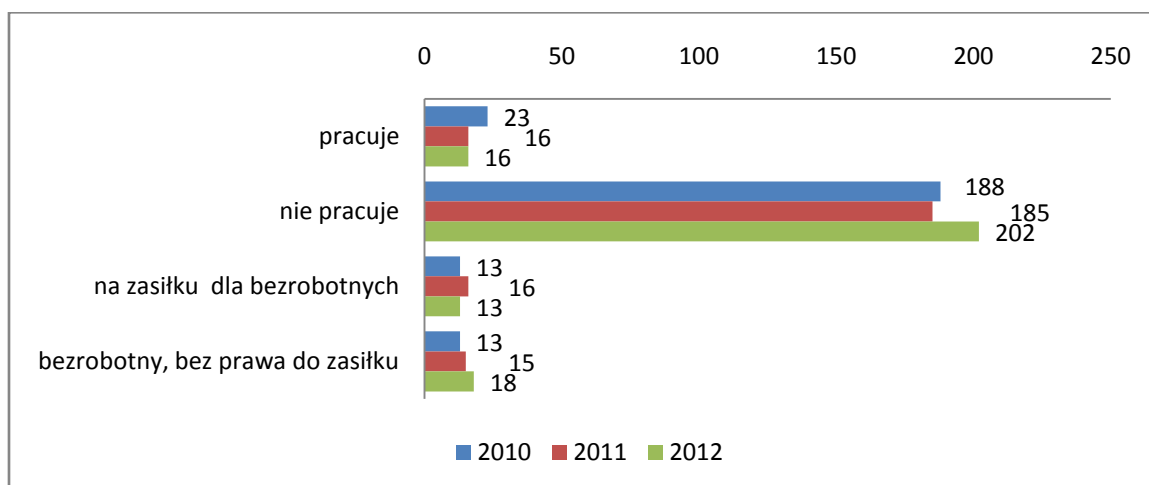
Największy udział w strukturze udzielanej pomocy – ma pomoc udzielana z powodu ubóstwa. Jednocześnie, od 2010 roku, daje się zauważyć wzrost ilości osób otrzymujących pomoc z tego powodu. Nieco rzadziej, pomoc udzielana jest z powodu niepełnosprawności, bezrobocia bezradności opiekuńczo - wychowawczej. Niewątpliwie są to czynniki często współwystępujące, które są powodem niemożności samodzielnego zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych, a co za tym idzie - generujące konieczność zwrócenia się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej.

Wśród innych powodów, będących przyczyną udzielania pomocy, należy wymienić alkoholizm, jednak ma on nieduży udział w strukturze świadczonej pomocy.

Wśród odbiorców pomocy społecznej są zarówno osoby bezrobotne, jak i pracujące, co oznacza, iż fakt zatrudnienia nie chroni przed brakiem możliwości zabezpieczenia podstawowych potrzeb. Wśród klientów są również osoby korzystające z innych form zabezpieczenia społecznego takich jak renta, emerytura, czy zasiłek dla bezrobotnych. Obecnie największy udział w strukturze klientów pomocy społecznej mają osoby niepracujące.

Taka struktura klientów zwraca uwagę na problem bezrobocia będącego udziałem mieszkańców gminy, które przyczynia się do niemożności zaspokojenia przez nich podstawowych potrzeb życiowych i zmusza do poszukiwania wsparcia w GOPS. Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5: Struktura odbiorców pomocy społecznej (dane ilościowe)

Źródło: dane otrzymane od GOPS

Problemy związane z bezpieczeństwem lokalnym

Przemoc w rodzinie

Spśród działań przestępczych zanotowanych w gminie, należy zwrócić szczególną uwagę na te, które dotyczą funkcjonowania rodziny i świadczą o jej dysfunkcjonalności – a co za tym idzie

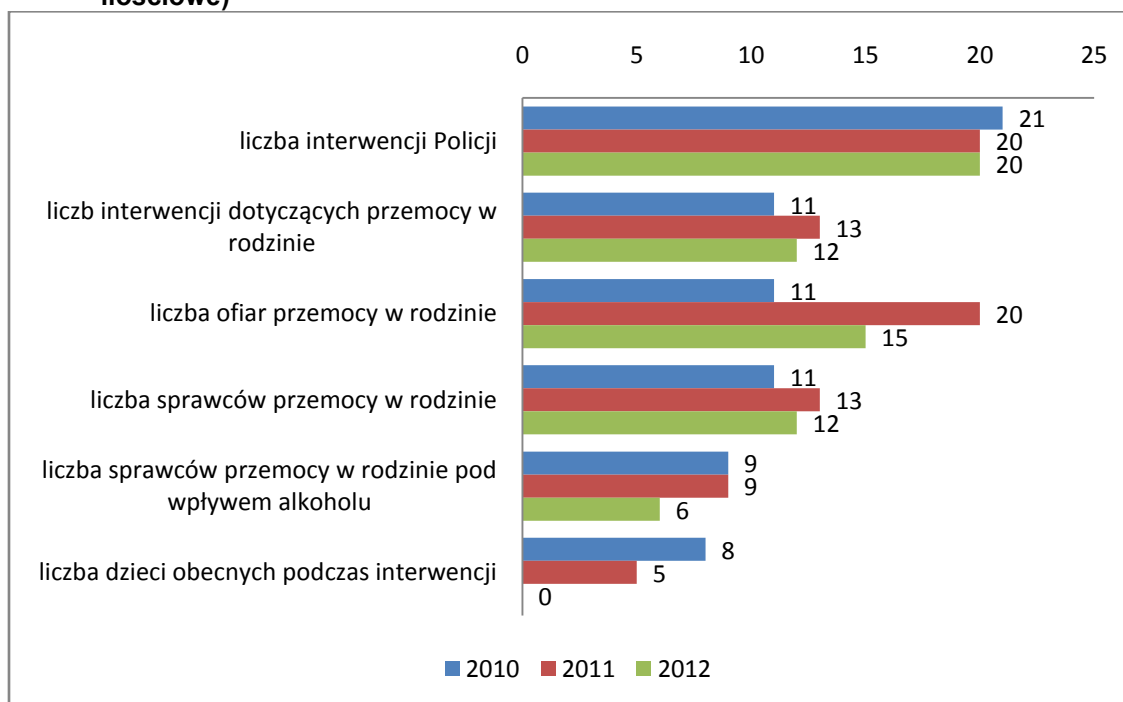
konieczności kompensowania jej braków. Nierzadko pierwszy sygnał o tym, że w rodzinie dzieje się coś złego to wezwanie policji do tzw. „awantury domowej” przez sąsiadów lub uczestników zajścia.

W 2010 roku zanotowano w gminie 21 interwencji Policji, w tym 11 dotyczyło przemocy w rodzinie. Podczas interwencji policyjnych zidentyfikowano 11 ofiar przemocy domowej (10 kobiet i 1 mężczyzna). Sprawcami przemocy domowej byli mężczyźni (11 osób). Spośród sprawców 9 mężczyzn znajdowało się pod wpływem alkoholu. Świadcami interwencji policyjnych było 8 dzieci.

W 2011 roku liczba interwencji policyjnych związanych z przemocą w rodzinie była nieco podobna - 13 przypadków spośród 20 wszystkich interwencji. Podczas tych interwencji zidentyfikowano 20 ofiar i 13 sprawców. Ofiarami były w większości kobiety (14 osób), 2 mężczyzn, 2 nieletnich w przedziale od 13 do 18 roku życia i 2 dzieci do 13 roku życia. Sprawcami było 11 mężczyzn i 2 kobiety, spośród których kobieta i 8 mężczyzn było pod wpływem alkoholu. W trakcie interwencji policyjnych obecnych było 5 dzieci.

W kolejnym roku ilość interwencji utrzymała się na podobnym poziomie (20 interwencji, z których 12 dotyczyło przemocy w rodzinie). Zidentyfikowano 12 sprawców przemocy (11 mężczyzn i 1 kobieta), z czego 6 mężczyzn było pod wpływem alkoholu. Ofiarami było 12 kobiet, 2 mężczyzn i 1 nieletni w przedziale od 13 do 18 roku życia.

Wykres 6: Zdarzenia związane z przemocą w rodzinie w latach 2010 – 2012 (dane ilościowe)

Źródło: dane otrzymane od GOPS

Wśród zgłaszanych przypadków przemocy w rodzinie, zdecydowanie najczęściej pokrzywdzonymi są kobiety. Podobną zależność można zaobserwować także w ogólnopolskich statystykach. Z jednej strony świadczyć to może o dużej różnicy w nasileniu przemocy mężczyzn wobec kobiet w porównaniu z przemocą, której doświadczają mężczyźni z kobiecych rąk ale

jednocześnie bywa też przejawem wstydu, jaki odczuwają mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie. Im także nierzadko trudno jest przyznać się do bycia ofiarą i sięgnięcia po pomoc.

W ramach interwencji podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie, w związku z procedurą „Niebieskich Kart” kierowane były także wnioski do instytucji działających na rzecz osób pokrzywdzonych. W 2010 roku wypełniono 12 Niebieskich Kart i skierowano 1 taki wniosek. W 2011 roku powstało 17 Niebieskich Kart i 1 wniosek do instytucji działających na rzecz osób pokrzywdzonych. W ubiegłym roku wypełniono 12 Niebieskich Kart i skierowano 2 wnioski.

Działalność w zakresie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania profilaktyczne dla młodzieży

Wśród działań profilaktycznych, podejmowanych w gminie Lipie, należy wymienić kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym. W ubiegłym roku skorzystało z nich 120 osób. Dzięki nim młodzi ludzie mają szanse wypracowania właściwych postaw wobec używek takich jak papierosy, alkohol czy narkotyki oraz rozwijania umiejętności interpersonalnych.

W ramach oddziaływań profilaktycznych organizowane są pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, z których w ubiegłym roku uczestniczyło około 300 osób.

Część II: Problem przemocy w świadomości mieszkańców gminy

Dla określenia postaw mieszkańców gminy wobec potencjalnych problemów społecznych związanych z przemocą w rodzinie oraz przemocą szkolną w gminie Lipie przeprowadzono badania ankietowe w dwóch grupach respondentów, reprezentujących:

Strona | 12

1. **dorosłych mieszkańców gminy** – badania przeprowadzono na reprezentatywnej grupie 100 osób, w której 53% stanowiły kobiety a 47% mężczyźni,
2. **uczniów placówek oświatowych z gminy** – badania zrealizowano wśród 123 uczniów, wśród których przeważali chłopcy (57% badanych),

Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym – w tym także w szkole. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się intymnymi osobistymi doświadczeniami. W przypadku przemocy domowej, ofiary zmuszone są do przyznania się do osobistych porażek jako żon, mężów, matek czy dzieci. Przemoc traktują jako sytuację poniżającą, wstydliwą, stąd ogromne bariery przed przyznaniem się do tego typu incydentów.⁴

Badania CBOS dotyczące doświadczenia zjawiska przemocy wśród Polaków pokazują, iż przemoc i różne formy agresji nie są czymś nadzwyczajnym w życiu Polaków. Spotykają się z nią coraz częściej na ulicy, w miejscach publicznych, w pracy, w szkole, środkach komunikacji miejskiej.

Ogółem co piąty Polak (19%) w 2004 roku oraz co czwarty (23%) w 2009 przyznaje, że padł ofiarą przemocy fizycznej. Blisko co dziesiątemu (9%) przydarzyło się to na ulicy (lecz nie w pobliżu domu), minimalnie mniejszej grupie (8%) - w okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% ankietowanych. Co dwudziesty (5%) był ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym - restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Nieliczni doświadczyli agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w innym miejscu (po 2%).

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. Wprawdzie przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych, jako środka wychowawczego ma w Polsce coraz mniej zwolenników, jednak opinia publiczna jest wciąż sceptycznie nastawiona, co do wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Za jej głosem do niedawna szło także polskie prawo, dopuszczające stosowanie kar

⁴ M. Wszędzirowny, A. Majchrowska, Alkohol, papierosy, narkotyki oraz przemoc domowa w życiu uczniów z lubelskich szkół, W: Z. Kawczyńska-Butrym (red.) Uzależnienia w doświadczeniach lubelskiej młodzieży – diagnoza zjawiska, Wyd. Liberduo, Lublin 2009, s. 59

fizycznych, jeżeli nie powodują one uszczerbku na zdrowiu dziecka.⁵ Pomimo, iż bicie dzieci w celach wychowawczych ma wciąż duże grono zwolenników – połowa uczestników (51,0%) ogólnopolskich badań z roku 2008 sprzeciwia się wprowadzeniu zakazu bicia dzieci, ponad trzy-czwarte (78,0%) uważa, że są takie sytuacje, kiedy trzeba dać „klapsa”, zaś dwie-piąte (41,0%) zgadza się ze stwierdzeniem, że „łanie nikomu nie zaszkodziło” – skala tego zjawiska maleje.⁶ W roku 1998 tylko ponad dwie-piąte (43,0%) rodziców twierdziło, że ich dzieci nie są bite, w roku 2009 jest już ich ponad dwie-trzecie (69,0%).⁷ Powszechnie obowiązujące (90,0%) jest także przekonanie o konieczności powstrzymywania się od nadużywania władzy rodzicielskiej. Nawet sami zwolennicy karania fizycznego przyznają się, iż kary takie są upokarzające dla dzieci.⁸

Przemoc w rodzinie w opiniach dorosłych mieszkańców gminy

Badaniem objęto 100 dorosłych mieszkańców gminy Lipie, wśród których nieznacznie przeważały kobiety (53% respondentów). Najliczniejszą grupę wśród badanych stanowiły osoby z wykształceniem średnim (42%). 23% badanych miało wykształcenie wyższe, 28% - zawodowe a 6% - podstawowe.

Pośród badanych znajdowały się osoby pracujące na całym etacie (42%) i dorywczo (35%), oraz będące na emeryturze, rencie lub zasiłku (8%). 13% badanych stanowiły osoby bezrobotne.

Większość respondentów była w związku małżeńskim (60%), część (28%) zadeklarowała stan kawalerski lub panieński. Prawie połowa badanych ma dzieci (48%).

66% badanych dorosłych mieszkańców gminy pozytywnie oceniła swoją sytuację materialną (w tym 41% jako przeciętną, 21% jako dobrą a 4% jako bardzo dobrą). Zdaniem 20% respondentów ich sytuacja materialna jest zła, a według 11% - bardzo zła.

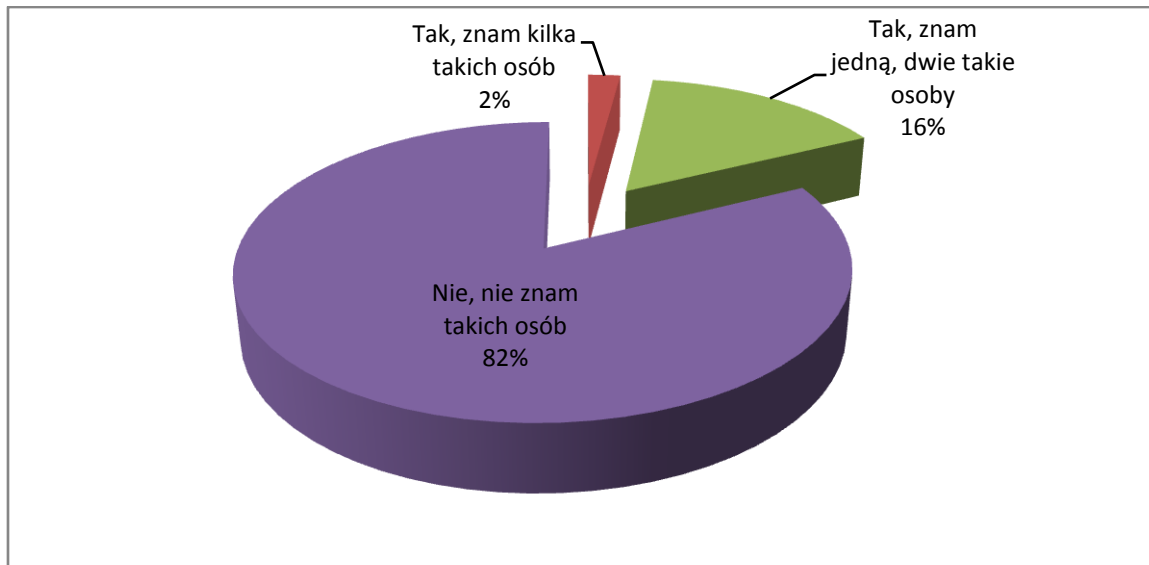
Część mieszkańców gminy Lipie, poproszonych o oszacowanie skali występowania problemów związanych z przemocą w rodzinie przyznaje, że jest to istotny problem. 13% uważa, że przemoc w rodzinie to zjawisko występujące na dużą skalę. Prawie co piąty badany zna co najmniej jedną osobę doświadczającą przemocy w rodzinie.

⁵ Komunikat z badań CBOS: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, marzec 2009.

⁶ Komunikat z badań CBOS: Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci, Warszawa, lipiec 2008.

⁷ Komunikat z badań CBOS: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, marzec 2009.

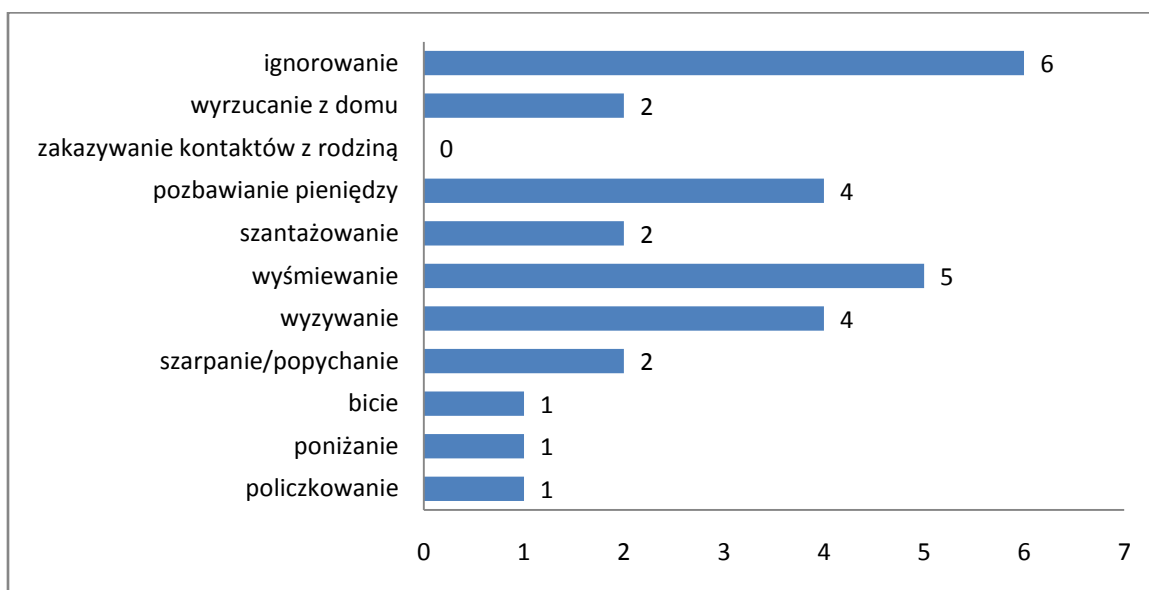
⁸ Komunikat z badań CBOS: Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci, Warszawa, lipiec 2008.

Wykres 7: Czy zna Pani/Pan ofiarę przemocy domowej? (procentowy rozkład odpowiedzi)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Mimo skali zjawiska przemocy w rodzinie, większość z tych zdarzeń pozostaje w ukryciu. Jedynie 8% osób, doświadczających przemocy w rodzinie znanych respondentom, szukało dla siebie pomocy.

Badani mieszkańcy gminy przyznają również, że są nie tylko świadkami przemocy, ale także jej ofiarami. 4% **respondentów doświadczyło przemocy ze strony najbliższych**. Spośród wymienianych przez badanych form doświadczanej przemocy, najczęściej pojawiała się przemoc psychiczna (ignorowanie, wyśmiewanie, wyzywanie). Część badanych przyznało, że dotknęła ich także przemoc fizyczna (szarpanie, popychanie). Respondenci wymieniali również przemoc finansową (pozbawianie pieniędzy) i inne formy przemocy zarówno psychicznej, jak i fizycznej.

Wykres 8: Formy przemocy doświadczonej przez respondentów (dane w procentach)

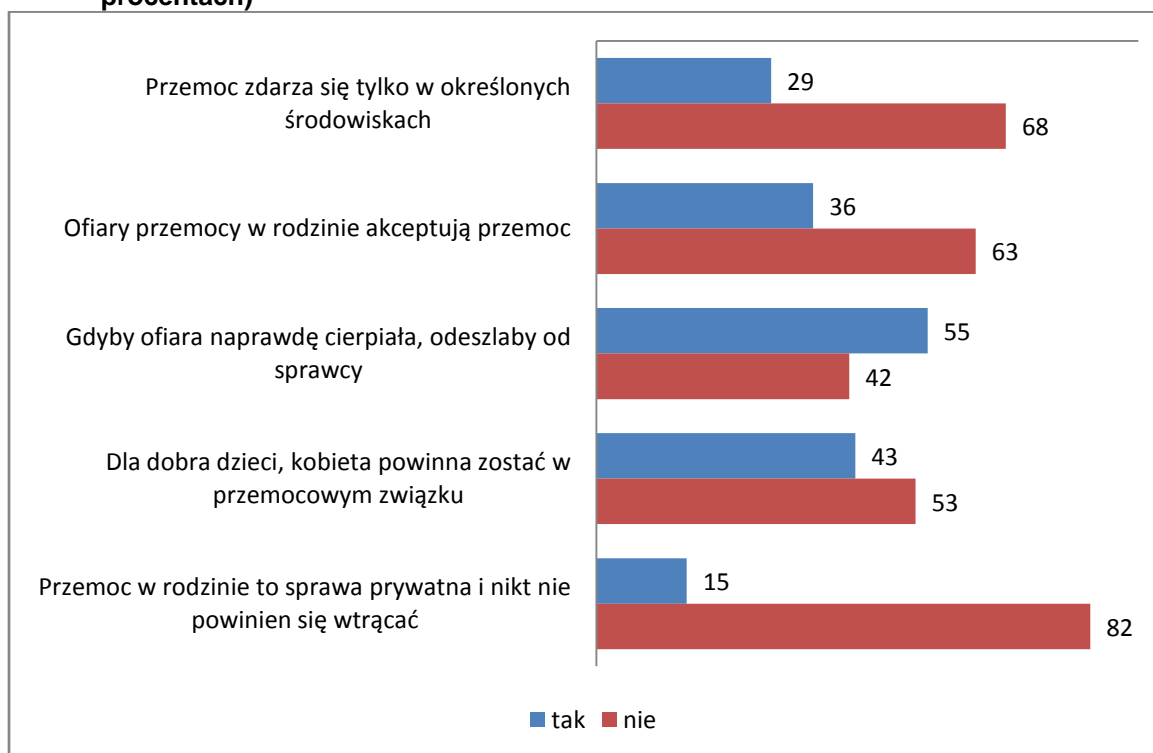
Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Reakcja na obserwowaną i doświadczaną przemoc zależy w dużej mierze od naszych przekonań dotyczących tego zjawiska. Wśród popularnych, a zarazem utrudniających pomaganie ofiarom przekonań, spotkać można zarówno twierdzenia dotyczące zachowania ofiary, sprawcy, jak i świadków zdarzenia.

O tym, że przemoc dotyka jedynie określone środowiska przekonanych jest 29% badanych. Więcej niż co trzeci badany (36%) uważa, że ofiary przemocy akceptują to, co je spotyka. Jeszcze więcej respondentów (43%) za lepsze dla dzieci uważa pozostanie przez kobietę w związku z przemocowym partnerem. Zarazem jednak ponad połowa badanych (55%) jest przekonana, że gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy, uznając za mało istotne cierpienie osób pozostających w związkach, w których są krzywdzone.

Pozytywnie należy ocenić powszechny brak zgody na ukrywanie zjawiska przemocy w imię prywatności – 82% badanych dorosłych mieszkańców gminy Lipie jest przeciwna pogładowi, że przemoc w rodzinie to sprawa prywatna i nikt nie powinien się w nią wtrącać. Część badanych nie zdecydowała się odpowiedzieć na pytania dotyczące ich opinii na temat przemocy w rodzinie.

Wykres 9: Opinie mieszkańców gminy dotyczące przemocy w rodzinie (dane w procentach)

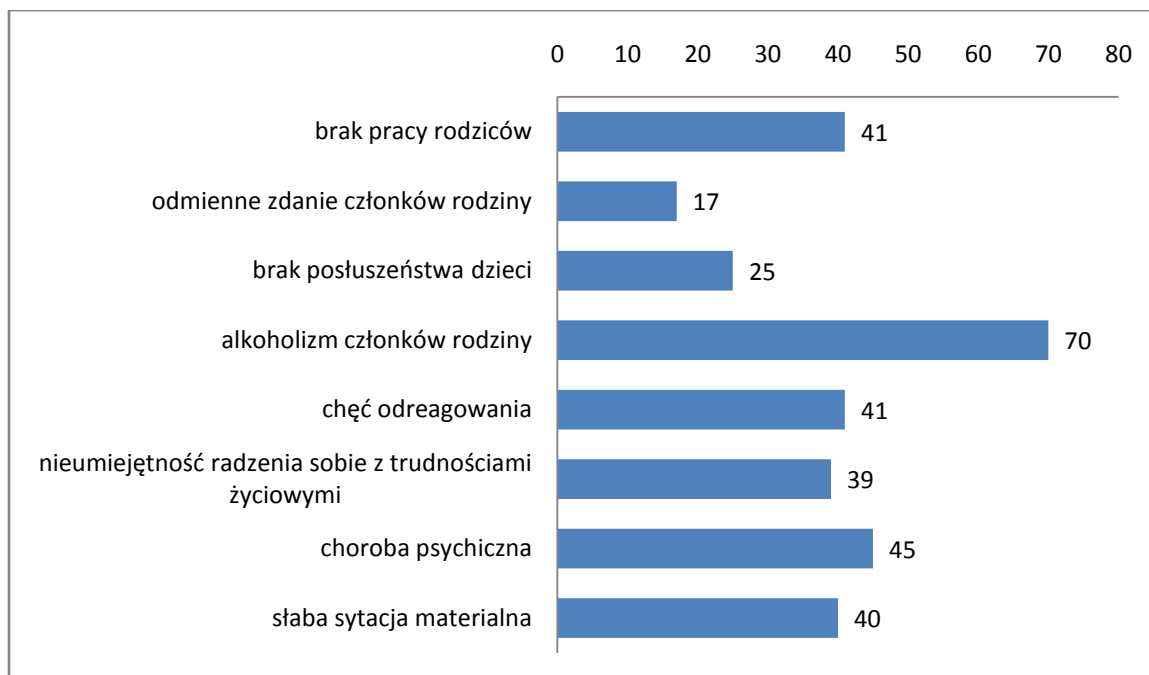

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Interesujące jest ustosunkowanie się ankietowanych do poglądu mówiącego o tym, że osoby które wychowywały się w rodzinie dotkniętej przemocą będą takie wzorce zachowań przenosiły na swoje życie codzienne. 82% badanych jest przeciwna temu, że takie warunki dorastania determinują przyszłe wzorce zachowania. Jednak część ankietowanych osób (13%) uważa, że wychowanie w otoczeniu na co dzień sięgającym po przemocową argumentację, będzie wywierało negatywny wpływ na dalsze życie dzieci w nim dorastających.

Badani zostali zapytani także wprost o postrzegane przez nich źródła przemocy w rodzinie. Rozkład procentowy odpowiedzi na to pytanie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10: Przyczyny agresji w stosunku do członków rodziny w opinii dorosłych mieszkańców gminy (pytanie wielokrotnego wyboru, dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

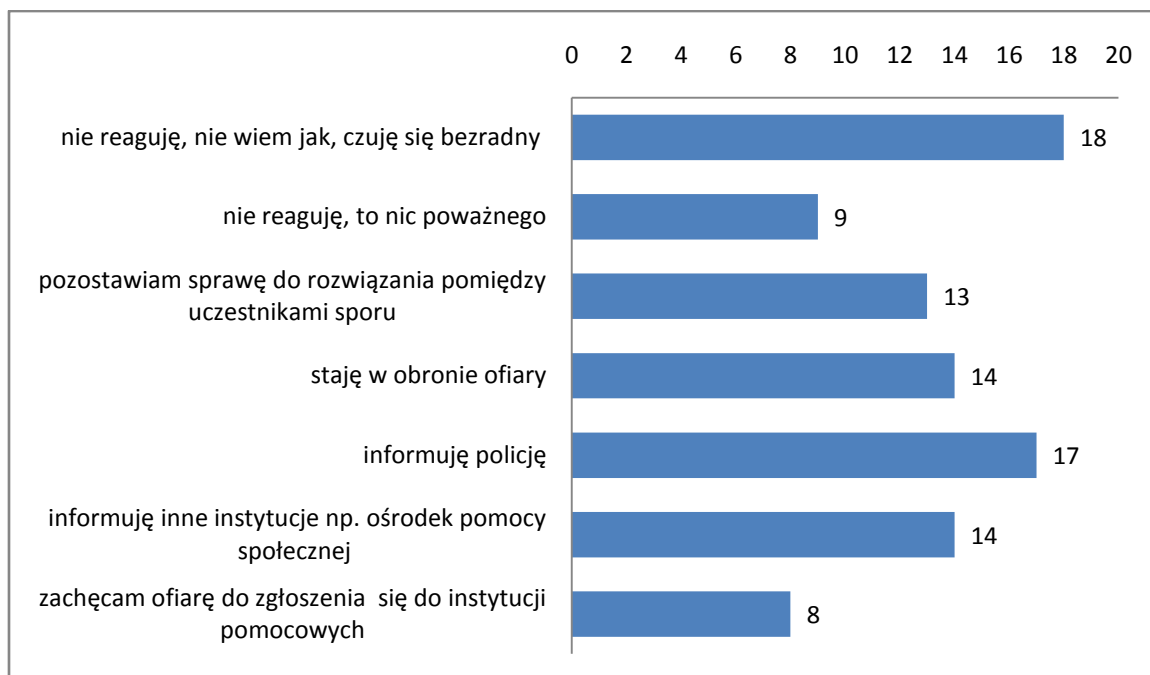
Wśród dostrzeganych przez respondentów przyczyn agresji w stosunku do najbliższych, zdecydowanie na pierwszy plan wysuwa się alkoholizm członków rodziny (70% wskazań). Wśród wymienianych czynników źródłem agresji są także, zdaniem badanych, nieumiejętność radzenia sobie z trudnościami życiowymi – taką przyczynę agresji podało 39% badanych, oraz chęć odreagowania (41% wskazań).

Istotnym motywem agresji wobec najbliższych jest, zdaniem badanych – brak pracy (41% wskazań). Część badanych (40%) za źródło agresji postrzega słabą sytuację materialną.

Wielu badanych (45%) przyczynę agresji widzi nie tyle w niskich kompetencjach osobistych i interpersonalnych lub zaistniałych okolicznościach, ale w chorobie psychicznej.

Zachowania agresywne bywają także tłumaczone zachowaniem najbliższych – 17% badanych, zapytanych o przyczyny zachowań agresywnych, podało „odmienne zdanie członków rodziny” a 25% przyczynę agresji widzi w braku posłuszeństwa dzieci.

Wśród deklarowanych przez badanych dorosłych mieszkańców gminy form wsparcia, czynna pomoc wskazywana jest nieznacznie częściej niż brak reakcji.

Wykres 11: Reakcje respondentów na obserwowaną przemoc (dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

17% badanych samodzielnie poinformowałoby policję o zdarzeniu, 14% stanęłoby w obronie ofiary. 14% badanych poinformowałoby o sytuacji ośrodek pomocy społecznej, 8% jedynie zachęcałoby ofiarę do zgłoszenia się do instytucji pomocowych.

Duża część badanych, będąc świadkiem przemocy, czuje się bezradna i miałaby trudność w udzieleniu efektywnej pomocy – 18% nie wiedząc jak - nie reaguje wcale. 9% nie reaguje uważając problem za mało istotny, a 13% badanych pozostawia takie sprawy do rozwiązania między uczestnikami sporu. W takiej sytuacji, brak reakcji ze strony otoczenia, bywa często postrzegany przez osoby krzywdzone za przyzwolenie świadków zdarzenia na stosowaną przemoc.

Sami badani, w sytuacji doświadczania przemocy, najchętniej po pomoc zwróciliby się do policji (49%), część szukałaby wsparcia w ośrodku pomocy społecznej (14%), u pracowników infolinii (14%), rzadko kuratora (2%). Duża grupa badanych wolałaby pomoc rodziny lub znajomych (16%). Jedynie 7% badanych opierałby się przede wszystkim na samodzielnej obronie.

Wyniki te korespondują z ocenianą przez mieszkańców efektywnością działań podejmowanych w celu przeciwdziałaniu przemocy. Większość badanych (53%) uważa, że działania te są nieskuteczne. Choć trzeba przyznać, że 43% badanych dostrzega efekty realizowanych form wsparcia.

Wśród przyczyn trudności, jakie napotyka skuteczne wspieranie osób doświadczających przemocy, mieszkańcy wskazują przede wszystkim wstyd ofiary (17% wskazań), sąsiedzkie milczenie (12%), nieznaną procedurę postępowania w przypadku przemocy wśród mieszkańców (10%), niewłaściwe traktowanie ofiar przemocy przez funkcjonariuszy policji i pracowników instytucji pomocowych (9%), wycofanie się przez ofiarę z zeznań i zaprzeczanie doświadczanej przemocy (9%) oraz brak zaplecza lokalowego i finansowego dla ofiar przemocy (6%).

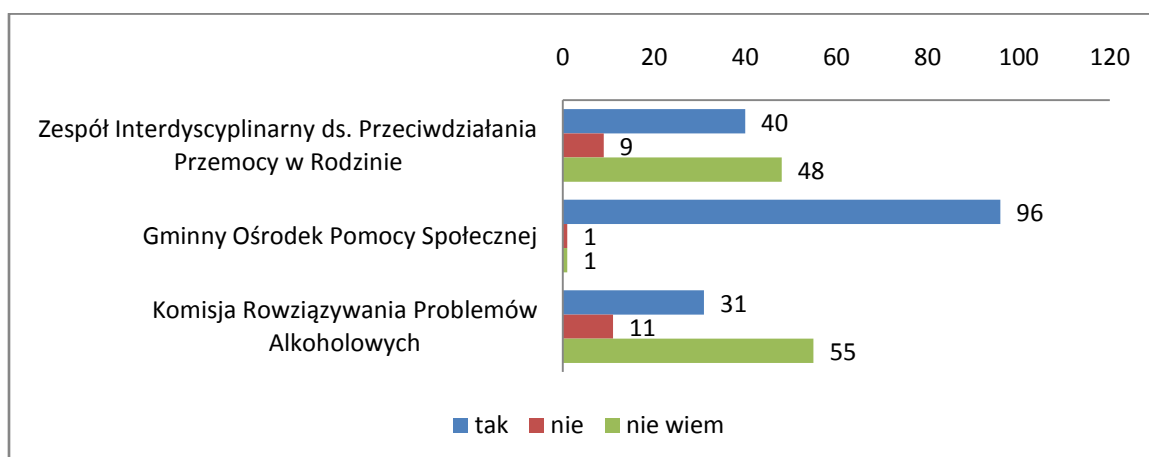
Wykres 12: Przyczyny nieskuteczności działań podejmowanych w celu przeciwdziałania przemocy w opinii mieszkańców gminy (dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Ocena skuteczności udzielnej pomocy może być zależna od poziomu wiedzy na temat dostępnych form pomocy.

Wykres 13: Czy w Pana/Pani gminie funkcjonują następujące instytucje? (procentowy rozkład odpowiedzi)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Wśród badanych mieszkańców gminy powszechna jest wiedza na temat pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – 96% badanych ma świadomość istnienia tej instytucji na terenie gminy. Niespełna połowa badanych dorosłych mieszkańców gminy (40%) wie, że w gminie funkcjonuje także Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Jeszcze mniejsze grono

badanych potwierdziło fakt funkcjonowania w gminie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (31%). Część badanych nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

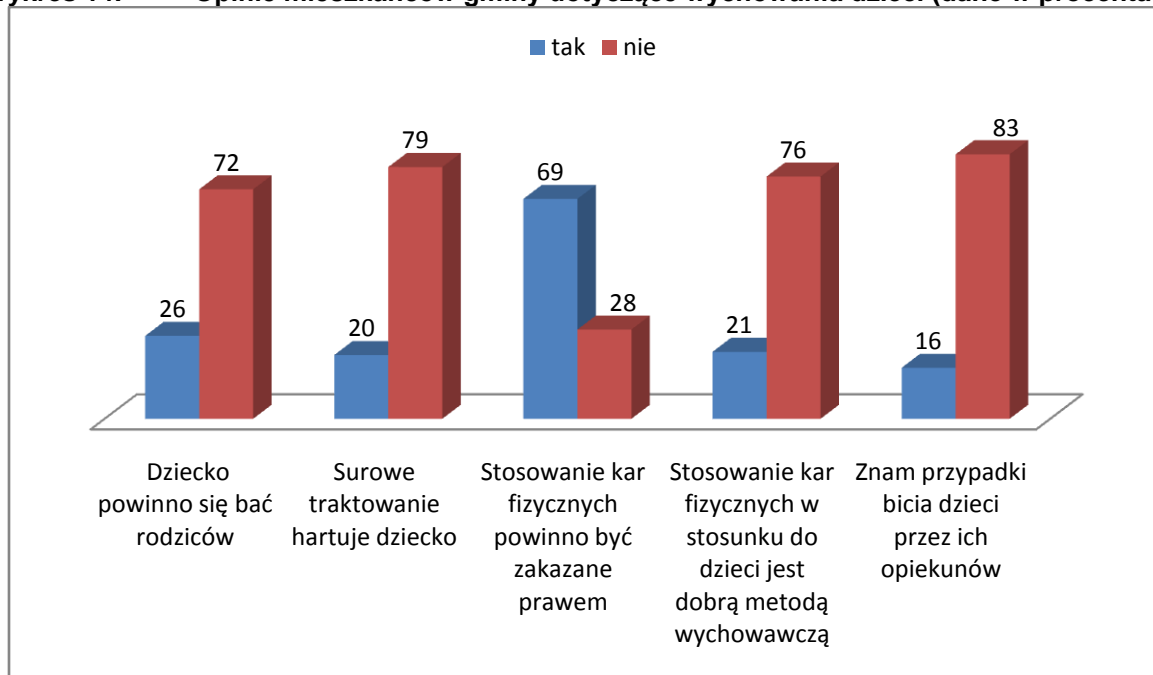
Przemoc wobec dzieci w opiniach dorosłych mieszkańców gminy

Dorośli mieszkańcy gminy Lipie, w zdecydowanej większości są przekonani co do tego, iż kary fizyczne i surowe traktowanie dziecka nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Warto jednak poznać szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytania oscylujące wokół problematyki przemocy.

Wśród mieszkańców gminy można zidentyfikować grupę dorosłych, którzy są zwolennikami rygorystycznego wychowywania dzieci. Potwierdza to fakt, że **aż 26% badanych uważa, iż dziecko powinno bać się rodziców**, bo wtedy łatwiej jest uzyskać posłuszeństwo i szacunek. Przeciwnych takiej postawie jest 72% respondentów, którzy twierdzą, że dziecku w okresie dorastania nie powinien towarzyszyć lęk przed rodzicami. Większość dorosłych (79%) jest przeciwna stwierdzeniu, że surowe traktowanie dziecka – hartuje go i pomaga dziecku lepiej sobie radzić w przyszłości, ale część mieszkańców gminy (20%) konsekwentnie dowodzi, iż surowe traktowanie dziecka to dobry sposób na przygotowanie dziecka do życia.

Mieszkańcy gminy są zwolennikami regulacji prawnych w tym zakresie. Za wprowadzeniem (już obowiązującego) ustawowego zakazu bicia dzieci opowiada się 69%, zaś 28% jest przeciwnych tego typu prawnej regulacji. W tym przypadku mieszkańcy gminy są mniej rygorystyczni wobec dzieci niż populacja ogólnopolska, bowiem w badaniach CBOS za taką regulacją opowiedziało się 41%, przeciwko zaś – 51%.⁹

Wykres 14: Opinie mieszkańców gminy dotyczące wychowania dzieci (dane w procentach)

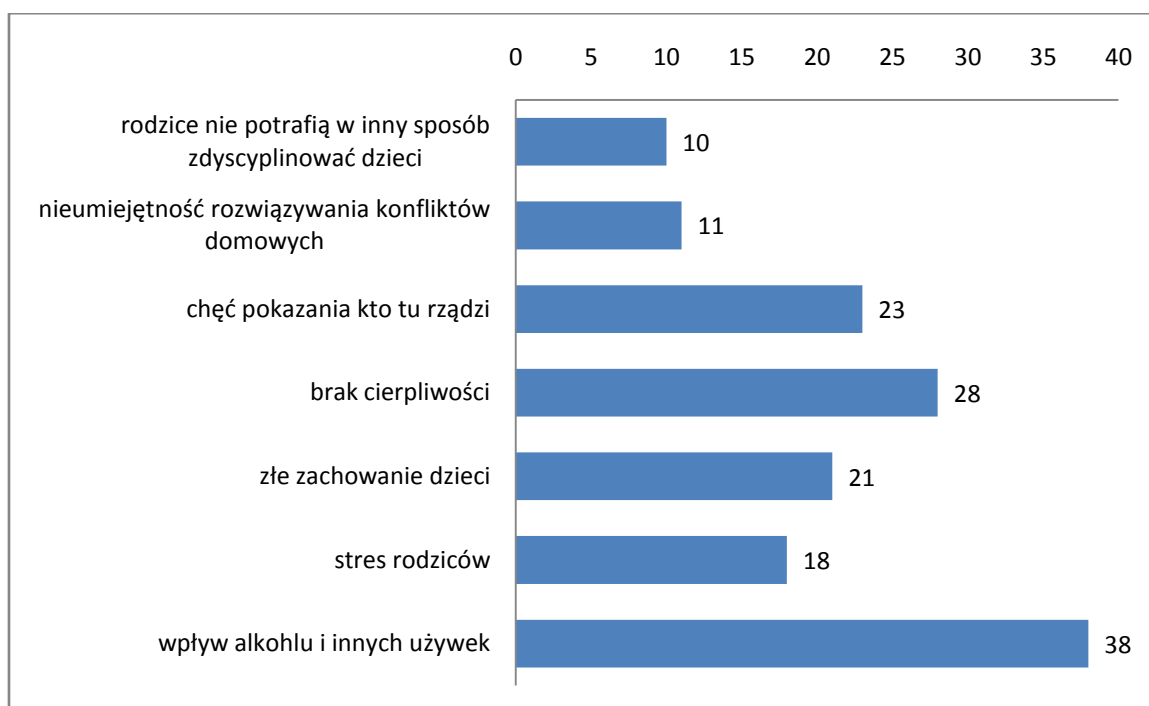
Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

⁹ Tamże.

Przeważająca część mieszkańców gminy nie pochwała stosowania kar cielesnych w procesie wychowywania dzieci. Choć co piąty z badanych mieszkańców (21%) nadal uważa, że stosowanie kar fizycznych jest dobrą metodą wychowawczą. Trzeba przy tym zaznaczyć, że stosunkowo duża część badanych (16%) wskazuje, iż zna w swoim środowisku przypadki bicia dzieci przez swoich opiekunów. Część badanych nie udzieliła odpowiedzi na pytania związane z ich opiniami na temat przemocy wobec dzieci.

Również w przypadku agresji kierowanej w stronę dzieci, przyczyny badani upatrują głównie we wpływie alkoholu i innych używek.

Wykres 15: Przyczyny agresji rodziców wobec dzieci w opinii dorosłych mieszkańców gminy (pytanie wielokrotnego wyboru, dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

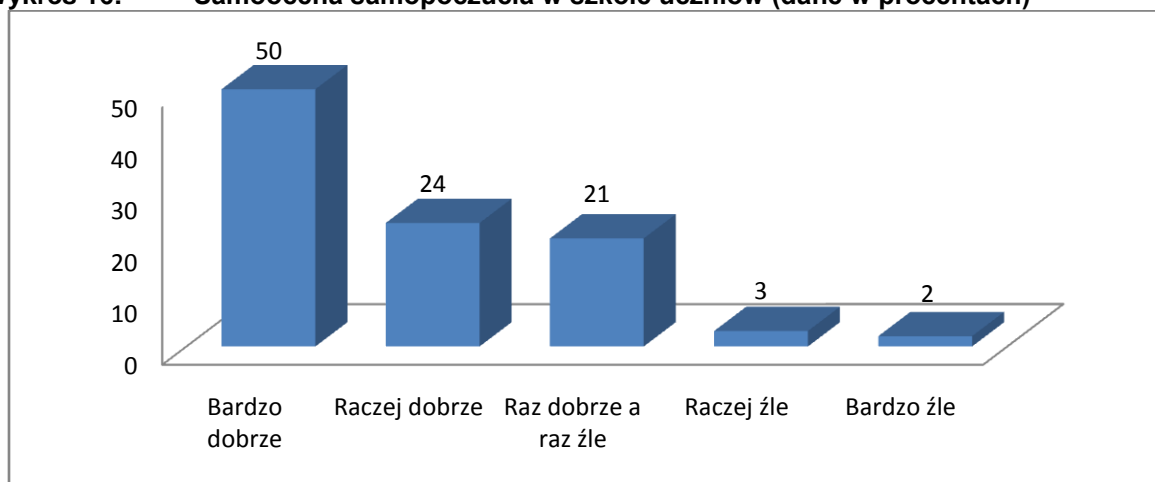
Na alkohol i inne używki, jako przyczynę agresji wobec dzieci wskazało 38% badanych. Istotnymi źródłami są według ankietowanych także brak cierpliwości (28%) i chęć pokazania kto tu rządzi (23%). Wielu badanych zauważa, że agresywne zachowania dotyczą dzieci w sytuacji stresu ich rodziców (18%). Podobnie, jak w przypadku przemocy w rodzinie, część badanych agresję wobec dzieci tłumaczy ich złym zachowaniem (21%).

Przemoc w doświadczeniach młodzieży

Analiza klimatu, w jakim funkcjonuje młodzież szkolna w swoim środowisku pokazuje, że większość dzieci czuje się w szkole dobrze. 24% uczniów dobrze ocenia swoje samopoczucie w szkole, a 50% - bardzo dobrze. Istnieje jednak grupa uczniów, którzy nie zawsze dobrze czują się w szkole, do której uczęszczają. 21% uczniów gminnych szkół przyznaje, że w szkole czuje się raz dobrze, a raz gorzej. Źle lub bardzo źle czuje się w środowisku szkolnym 5% uczniów gminnych szkół.

Strona | 21

Wykres 16: Samoocena samopoczucia w szkole uczniów (dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Sami uczniowie dobrze też oceniają swoje zachowanie na lekcjach i na przerwach w szkole. W zasadzie nieliczni tylko przyznają, że jest ono złe (2%). Pozostali deklarują, że ich zachowanie w szkole jest bardzo dobre (46%) lub dobre (37%). Przeciętne noty wystawiło sobie 15% uczniów.

W stałym, comiesięcznym kontakcie z pedagogiem szkolnym znajduje się 10% uczniów, a kolejne 10% - raz w tygodniu lub częściej. Raz na kilka miesięcy kontaktuje się z pedagogiem 8%, raz w semestrze – 20%. Pozostali (52%) nigdy nie mieli kontaktu z pedagogiem w szkole do której uczęszczają. Oznacza to, że spora część uczniów nigdy nie korzysta z pomocy profesjonalisty w rozwiązywaniu swoich problemów szkolnych i życiowych.

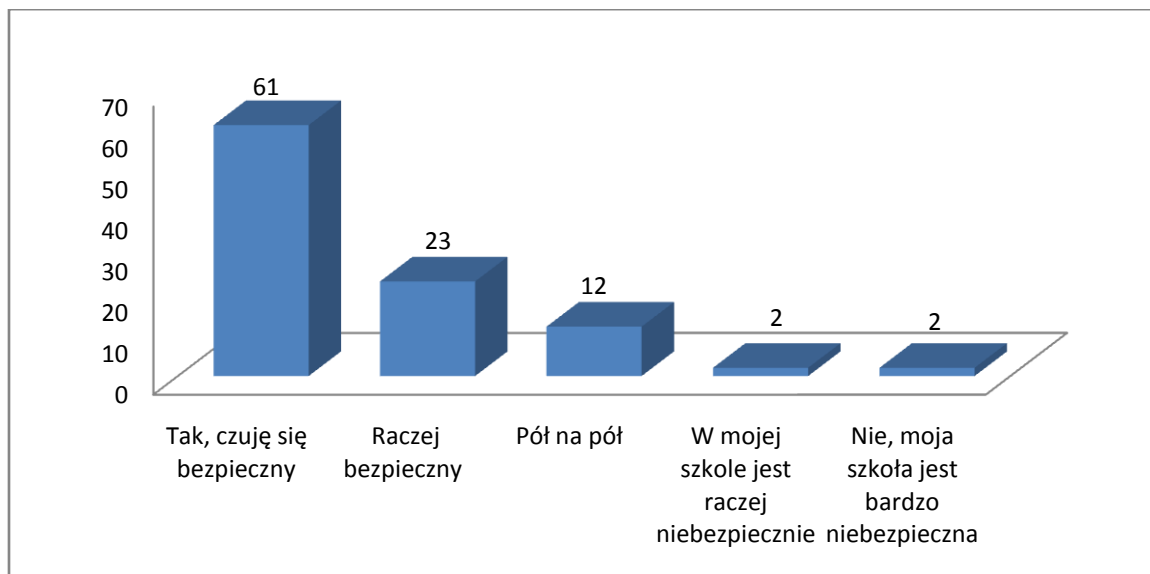
Jak deklarują uczniowie – ich rodzice kontaktują się ze szkołą dosyć regularnie. Na częsty, kilkukrotny w semestrze, kontakt rodziców wskazuje 37% uczniów, a bardzo częsty (raz w miesiącu) kontakt deklaruje – 26%. Kilka razy w roku, kontaktują się ze szkołą rodzice 19% uczniów. Rzadko - raz w roku, kontaktują się ze szkołą rodzice 5% badanych uczniów. 13% uczniów przyznaje, że rodzice w ogóle nie utrzymują kontaktu ze szkołą.

Warto wspomnieć, iż badana młodzież w zdecydowanej większości ocenia dobrze swoje relacje z rodzicami – w sumie 95% uczniów ocenia je pozytywnie (w tym 79% jako bardzo dobre). 4% stwierdza, że są one różne: raz dobre, a raz złe. Pojedynczy uczniowie ocenili swoje relacje z rodzicami jako złe (1%).

98% uczniów czuje się w swoim domu bezpiecznie, jednak dla 2% uczniów powrót do domu jest powodem do niepokoju. Zdaniem 65% uczniów, bez względu na okoliczności, rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka. W ocenie 9% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 26% uczniów nie wiedziało jak odpowiedzieć na pytanie o prawo rodzica do uderzenia swojego dziecka.

Wysokie są również noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. Zdecydowana większość badanych uczniów deklaruje, iż w szkole czuje się bezpiecznie.

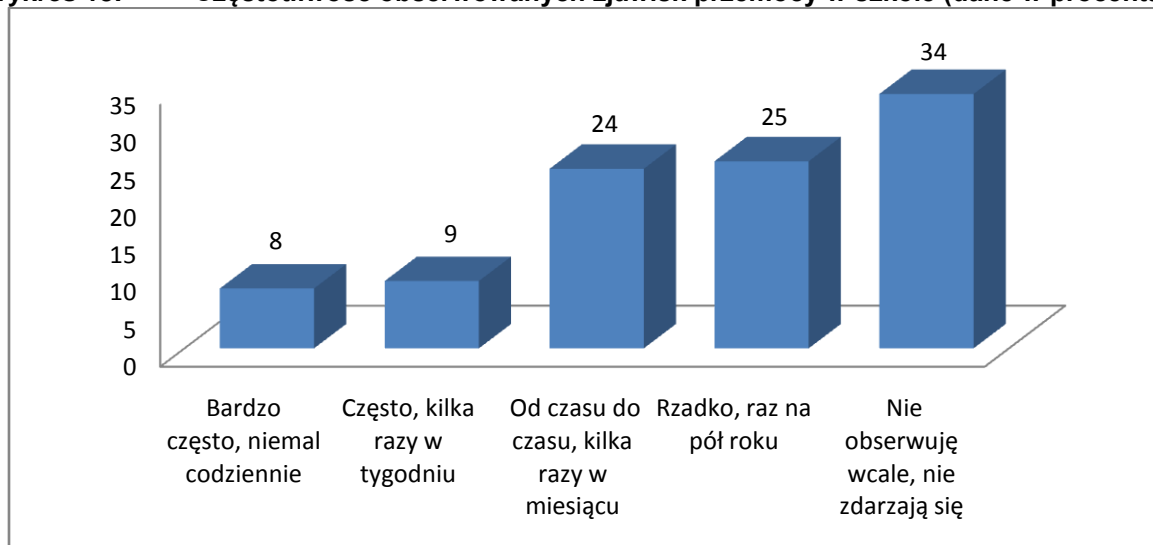
Wykres 17: Czy czujesz się w szkole bezpieczny? (dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

Jak wynika z analizy danych, 84% młodzieży szkolnej ma zapewnione w szkole poczucie bezpieczeństwa. Trzeba jednak zauważyć, że jest grupa uczniów, którzy nie zawsze czują się bezpiecznie w środowisku szkolnym (12% pół na pół ocenia swoje poczucie bezpieczeństwa), choć tacy, którzy oceniają ją jako niebezpieczne środowisko są raczej nieliczni (4%).

Pomimo, że uczniowie wysoko oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa w szkole, to jednak zdarza im się obserwować w szkole zjawiska przemocy rówieśniczej. W badanych gminnych szkołach takie sytuacje zdarzają się wcale nie tak rzadko.

Wykres 18: Częstość obserwowanych zjawisk przemocy w szkole (dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe MCP - Kraków

24 % młodych ludzi przyznaje, iż jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 25% twierdzi, że ma to miejsce nieco rzadziej - raz na pół roku. Nigdy nie miało z przemocą w szkole do czynienia i nie było jej świadkiem – 34% badanych uczniów. Ale trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że 9% przyznaje, że jest świadkiem przemocy w szkole kilka razy w tygodniu a 8% - prawie codziennie.

Z przejawami przemocy poza szkoła spotkało się 22% uczniów. 12% uczniów przyznaje, że czynnie uczestniczyło w akcie przemocy.

Osobiście doświadczyło przemocy 12% uczniów, a 18% przyznaje, że są w szkole osoby, których się boi.

Interesująca wydaje się odpowiedź na pytanie, kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy. Otóż okazuje się, iż najczęściej młodzi ludzie wymieniają osoby będące pracownikami szkoły, czyli znajdujące się najbliżej ewentualnego zdarzenia: wychowawcę, dyrektora szkoły, pedagoga lub psychologa (80%), w dalszej kolejności rodziców (13%) i kolegów (3%).

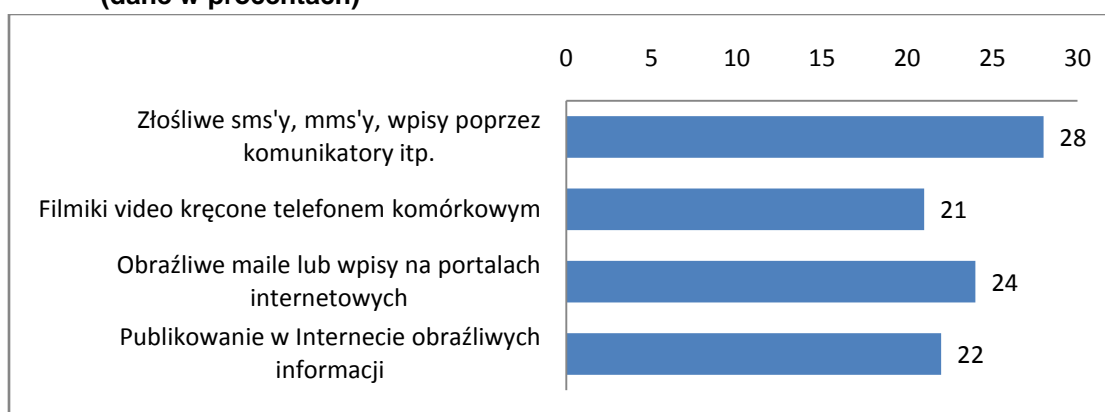
Wyniki badań wskazują na to, że w sytuacji zagrożenia przemocą jedynie niewielka część uczniów szukałaby wsparcia wśród swoich rówieśników. Tym bardziej zatem warto wspierać ich umiejętności rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z przemocą doświadczaną i rozwijać wrażliwość na przemoc obserwowaną.

W badanej gminie bardzo ważne będzie także rozpowszechnianie wśród młodzieży informacji na temat instytucji wspierających osoby z problemem alkoholowym, narkotykowym lub przemocą w rodzinie, ponieważ 45% uczniów przyznaje, że nie wiedziałoby gdzie takiej pomocy szukać. 36% uczniów, pomimo nieznamości nazw instytucji, wiedziałoby gdzie takiego wsparcia szukać, a 19% zna nawet dokładnie lokalizację takich miejsc.

Młodzież a cyberprzemoc

Poza tradycyjną przemocą rówieśniczą, można zaobserwować ciągły wzrost tzw. cyberprzemocy, zjawiska odnoszącego się do krzywdzenia innych za pośrednictwem urządzeń elektronicznych. Przeprowadzone badania wskazują na to, że jest to nasilający się problem również w gminie Lipie. Prawie wszyscy uczniowie gminy posiadają swój komputer, tak szeroka dostępność nowych technologii zwiększa ryzyko kontaktu również z cyberprzemocą.

Wykres 19: Czy znasz przypadki stosowania którejs z podanych niżej form przemocy? (dane w procentach)

Źródło: Badania ankietowe CRPS-Warszawa

Najczęściej doświadczaną przez uczniów formą cyberprzemocy są złośliwe wiadomości wysyłane za pośrednictwem telefonu komórkowego lub Internetu. Przypadki takich nadużyć zna 28% uczniów. 22% uczniów spotkało się z opublikowanymi w Internecie obraźliwymi informacjami, nieco częściej (24%) spotykane są również obraźliwe maile lub wpisy na portalach internetowych. Jedną z najboleśniejszych form cyberprzemocy jest nagrywanie telefonem komórkowym filmów wideo bez zgody osoby filmowanej. Z taką sytuacją spotkało się 21% uczniów. **Spośród uczniów gminy 14% było nie tylko świadkiem ale i ofiarą cyberprzemocy.**

Warto mieć przy tym na uwadze to, że zjawiska charakterystyczne dla cyberprzemocy nierzadko mają miejsce na portalach społecznościowych, bardzo obecnie wśród uczniów popularnych. Mimo tego, że większość tego typu portali posiada opcje umożliwiające ochronę danych osobowych i prywatnych informacji, często nie są one uczniom znane.

Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna obejmować zarówno zagadnienia związane z kontrolą czasu spędzanego przy komputerze, jak i radzenia sobie z często zaskakującymi a czasem raniącymi lub niebezpiecznymi, zachowaniami znanych i nieznanymi osobami spotkanymi w sieci. Są to zagadnienia wymagające od osób realizujących profilaktykę szerokich horyzontów i otwarcia na nieustannie zmieniające się nowe technologie.

Podsumowanie

Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

Strona | 25

Zagrożenia związane z przemocą w gminie Lipie są, w opinii części ankietowanych dorosłych jej mieszkańców, istotnym problemem. 13% badanych uważa, że przemoc w rodzinie to zjawisko występujące na dużą skalę, prawie co piąty zna przynajmniej jedną osobę krzywdzoną przez najbliższych. Także sami ankietowani przyznają, że dotyka ich przemoc – 4% badanych potwierdziło, że doświadczyło przemocy w swojej rodzinie. Ważne w tej sytuacji będzie zarówno rozwijanie wśród mieszkańców świadomości psychologicznych mechanizmów dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie, jak i poszerzanie wiedzy na temat dostępnych form wsparcia. Już teraz docenić należy powszechność wiedzy na temat funkcjonującego na terenie gminy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Analiza wyników badań dotyczących przemocy, wskazuje na istotną rolę w badanym zjawisku kultury spożycia alkoholu. Badani dostrzegają nie zawsze właściwe wzorce zachowań związanych z alkoholem w środowisku lokalnym, istotną część z nich w nadużywaniu alkoholu widzi główną przyczynę braku kontroli zachowania wobec najbliższych, w tym także dzieci.

Wielokrotnie pojawiającym się w wynikach badań aspektem wymagającym uwagi, są – dostrzegane przez dorosłych – braki w obszarze kompetencji interpersonalnych i rodzicielskich, skutkujących utratą kontroli zachowania i, w konsekwencji, agresją. Rozwijanie umiejętności społecznych pozwoli na poprawę komunikacji między najbliższymi i możliwość wywierania wpływu za pomocą innej niż przemocowa, argumentacji

Należy więc realizować projekty skupiające się na profilaktyce problemów alkoholowych i przemocy, ukierunkowane na dzieci i młodzież w gminie, warto również włączyć w ich realizację rodziców uczniów. Koniecznością jest kształtowanie kompetencji młodych ludzi w zakresie właściwych postaw wobec substancji psychoaktywnych, a także kompetencji psychologicznych i osobowościowych. Niezbędnym działaniem jest egzekwowanie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oraz wszystkich przepisów normujących właściwe postawy i pożądane zachowania społeczne.